

# A televízió műsoráról

## Vas István szülőföldje

A költészetből is meg lehet ismerni Budapestet. A XIX. század, de még inkább a XX. század poétái fölfedezték, hogy a mi, kezdetben szerényen, majd egyre rohamosabban világvárosiasodó fővárosunk éppen úgy témája lehet a lírának, mint a nála fényesebb és ugyanakkor rongyosabb Párizs. Csakhogy az, aki egy *költői útikalauzzal* indulna el fölfedezni Budapestet, csakhamar eltévedne. A várost is, a költészetét is át- meg át- lépte, át is formálta a történelem. Állandóságát és utca- neveit megszüntette vagy megváltoztatta a forduló idő. Minden korszak a saját képre formálta a várost, a költészetben megörökített képei tehát olyanok, mint a régészeti leletek: *talányos igazolások a múlttól*. A talányok elosztására aligha van jobb „szerkezet”, mint a televízióé. Szembesíti a még megmaradt városi valóságot a költészet valóságával. A szembesítést filmszalagra veszi a tévé, és őrzi, őrzi, akár a könyvlapok a verseket.

A költői „leletmentési” munkákban azonban mindenkinek poétának kell lennie. A televíziós felvételvezetőnek is, az operatőrnek is. A rendezőnek is, a riporternak is, hogy sorról sorra és képről képre érzékelhessék és érzékeltetni tudják másokkal is a város poézisét és a poézis városiaságát. A Vas Istvánnal forgatott riportdokumentum — *Szülőföldem* — televíziós készítői közül csak a riportter, *Sumonyi Zoltán* volt költő, és olykor az operatőr, *Janovics Sándor*. A rendező, *Oláh Gábor*, a szerkesztő, *Major Sándor*, és a sok, kegyetlen vágás véghezvivője, *Kiss Katalin*, ennek a műsornak a tanúsága szerint bizony nem mozog eléggé könnyedén a költészet városi magaslataiban. Seregnyi, elmulasztott filmes lehetőségért fájhatott a szíve a nézőnek a vasárnap esti adás láttán. Elsínkófált közelképek, kapkodó körképek, skót módjára lefilmezett utcarészletek, éniéletbelsőik miatt jajgathatót volna az ember, ha lett volna ideje a jajgatásra.

De nem volt, szerencsére. Vas István, kinek élete és költészete Budapest közepében zajlott és zajlik, olyan bőségesen ellátta költői város-emlékekkel a nézőt, hogy csak a műsor lepergése után döbbenhetett rá az ember, az ő verbális gazdagságával bizony nem vetekedtek a képek. Nem láthattuk közelről az ablakot, honnan az örökre ifjúnak megmaradt Szerelem, Eti kitekinthetett, sem a „gangot”, ahol gyermekek kiskora telt hajdanán. Nem lehetett tüzetesen szemügyre venni azokat a költő szava szerint lényegében még ma is változatlan külvárosi tájakat, ahol Vas István — munkát keresvén, vagy búvóhelyet? — ifjú éveiben megfordult.

A „leletmentésnek” éppen a televíziós része sikeredett szégyenesre. A szavak gazdagsága azonban tán még ezért is kárpótolt. Vas István — ön-életrajzi kötetének először részletekben, majd könyv alakban megjelent kiadásai óta tudhatni — remek emlékező. A személyes élmények és emlékek között mindig felfedezi és fölfedeztetni az általános érvényű múltigazságokat is. A kamerák előtt is ezt cselekedte. Gyermekeveinek, ifiúságának, menekedéseinek színterein járván fölfedeztette, hogy *a város*, amely szülte, nevelte és rejtegette — *szép és jó*. Szép, század eleji bérházaival, szecessziós díszítményeivel, hegyi tájékaival, zöldjeivel, kültelki kerítéseivel, egykor volt kávéházaival. És jó a város, hiszen nehéz időkben mindig segítette a lázadó és lázongó, üldözött és honát nem lelő fiatalembert, akit Vas Istvánnak hívtak. Fogfitték szigorú és mégis megábrándító tanárok a gimnáziumban, a régi és nevezetesen *Perzsenyiben*, segítették leleményes asszonvok a veszély napjaiban, és jó barátok, szel-

lemi „rangidősök” mindig, amikor csak kellett. „*Ezért nem is vagyok pesszimista*” — mondta utolsó mondatában a városkalauz költő, Vas István. Ezzel az utolsó kijelentéssel átadta közönségének *a saját bizakodását a város iránt*.

Jó műsor volt technikai, felvételi, szerkezeti hibái ellenére is a *Szülőföldem*. Az emberség, a költészet győzelmeiről számolt be annak a városnak a köveiről szólván, amelynek nem mindig emberseges és költői megnyilvánulásai szinte nap mint nap megkeserítik és borúlátóvá teszik az itt lakót. És volt egy irodalmi-irodalomtörténeti tette is e műsornak: személyesen hozta elibénk a nyilvános szerepléseket nemigen vállaló *Ottlik Gézá*t, a XX. századi magyar próza eleven hatású remetéjét.

## Röviden

A *Telepódium* és a fából vaskarika közeli rokonok. Egyik sem az, aminek a neve nevezi. Aminthogy azonban a fából vaskarikának is akkor lehet a legjobban hasznát venni, ha a „fa” elmarad, és csak a vaskarika áll a felhasználó rendelkezésére, a *Telepódium* is csak akkor ér valamit, ha pódium, azaz színház csupán. A Teléből pedig csak a televíziós közvetítés marad. Televíziós színházi közvetítést formált a *Telepódium* adásából is *Sándor János* rendező. *Görgey Gábor* könnyű kis játékát vitte színpadra, *Alacsony az Ararát* címmel. Két kiváló színésszel dolgozott, *Pécsi Ildikó*val és *Mensáros László*val. Amikor csak ők, ketten voltak a színen, és kettejüké volt csupán a játék, igazán jól lehetett mulatni. Amikor azonban melléjük szegődött *Harsányi Gábor* és *Balázs Péter* — egyik is, másik is a rossz kabarékban honos rossz szóviccekkel és színészi fogásokkal fölverteztett —, nem mulatni, tűnődni lehetett. Nevezetesen azon, miként csúszhat ki igényes szerző és igényes rendező kezei közül ily ellenőrizhetetlen hamisságokig a szöveg és a játékstíl’.

És változatlanul jelen vannak *Onedinék* a heti műsorban. Akár a meteoropata ember mindennapjaiban, télies tavaszon az idegbaj és a fejfájás.

Lőcsei Gabriella

**SAJTÓFIGYELŐ**

**MAHAR**

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.

Telefon: 337-748, 340-726

1983 JAN 26

MAGYAR NEMZET